

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА**УПРАВЛЕНИЕ ФИНАНСОВЫМИ РЕСУРСАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ****MANAGEMENT OF ENTERPRISE FINANCIAL RESOURCES**

Досліджуються питання управління фінансовими ресурсами підприємства. Приділяється увага організації фінансових служб на підприємстві та автоматизованим системам управління фінансами.

Ключові слова: *структура фінансових ресурсів, організація управління фінансовими ресурсами, автоматизовані системи управління фінансовими ресурсами.*

Исследуются вопросы управления финансовыми ресурсами предприятия. Уделяется внимание организации финансовых служб на предприятии и автоматизированным системам управления финансами.

Ключевые слова: *структура финансовых ресурсов, организация управления финансовыми ресурсами, автоматизированные системы управления финансовыми ресурсами.*

The questions of management of enterprise financial resources are probed. Attention of organization of financial services is spared on an enterprise and to automated control the system by finances.

Key words: *structure of financial resources, organization of management financial resources, control the system by financial resources is automated.*

Позитивний результат діяльності підприємства залежить від багатьох складових. Однією з таких складових є вмiле управління та використання фінансових ресурсів.

Проблемам управління на підприємствах нині почали приділяти значну увагу. Відійшовши від методів, які були притаманні адміністративній системі, керівництво підприємств шукає вдалі методи та прийоми організації роботи, що відповідають сучасним ринковим умовам.

Здебільшого використовують досвід економічно-розвинених країн і намагаються адаптувати його до вітчизняних підприємств.

Що стосується публікацій з проблем управління фінансовими ресурсами, то вони, найчастіше висвітлюють етапи формування даних ресурсів і в меншій мірі методи та прийоми сучасного управління.

Багато вітчизняних та зарубіжних вчених займаються питаннями досконалого використання фінансових ресурсів. Серед них можна виділити І.А. Бланка, М.Я. Коробова, О.Д. Василика, В.М. Іваненка, В.В. Ковальова, С.І. Шкарабана, М.І. Сапачова, В.М. Опаріна, А.А. Марченка, Ван Хорна, Є.Н. Станіславчіка та інших. Огляд вітчизняної економічної літератури показує, що автори приділяють багато уваги саме економічному аналізу, який перевантажений набором фінансових показників. В той же час, на практиці ці показники далеко не завжди використовуються. Дуже мало в публікаціях приділяється уваги сучасному програмному забезпеченню, що дозволяє в автоматичному, а не ручному, режимі здійснювати управління грошовими потоками та фінансовими ресурсами загалом.

Тому існує об'єктивна потреба подальшого розвитку досліджень з метою удосконалення управління фінансовими ресурсами. На сучасному етапі розвитку, який характеризують високі темпи економічних перетворень, невизначеність у процесі ухвалення управлінських рішень, значний вплив зовнішніх чинників на підприємство, різнопланова

спрямованість діяльності господарюючих суб'єктів, виникає необхідність продовжувати дослідження даної теми.

Метою даної статті є вибір найоптимальніших методів та прийомів управління фінансовими ресурсами на підприємстві та огляд програмного забезпечення, яке покликане вдосконалити та полегшити роботу фінансового менеджера.

Нині підприємства функціонують в епоху непростих економічних перетворень. Головною задачею сучасного менеджменту є - вивчення досвіду та методів управління підприємством в провідних економічно-розвинених країнах та опрацювання позитивних основ управління, що були притаманні адміністративно-командній системі.

Принципові відмінності сучасної інформаційно-інноваційної епохи від індустріальної наведемо, визначивши характерні особливості епохи промислової конкуренції:

- переважна роль матеріальних активів;
- значущість передових промислових технологій;
- ефективність управління активами і пасивами бізнесу;
- перевага ієрархічної організаційної структури.

А ось що на противагу маємо в сучасних умовах:

- переважна роль нематеріальних активів;
- орієнтація на споживачів;
- потреба врахування чинника глобалізації;
- нові мережні організаційні структури й методи управління бізнесом [1].

Для того щоб вдало керувати фінансовими ресурсами на підприємстві, необхідно добре усвідомлювати походження тих чи інших ресурсів. О.Д. Василик визначає структуру фінансових ресурсів та детально характеризує кожну ланку (рис.1)[2].

Власні кошти – це кошти підприємств, які постійно знаходяться в обігу і кінцевий строк використання ними не встановлений. Формуються

вони за рахунок власного капіталу, тобто тієї частини активів підприємства, яка залишається після виконання його зобов'язань.

Залучені кошти – це кошти, які не належать підприємству, але в наслідок діючої системи розрахунків постійно знаходяться в його обігу. Формуються вони за рахунок усіх видів кредиторської заборгованості підприємства.

Позичені кошти – це ті кошти, що отримує підприємство на

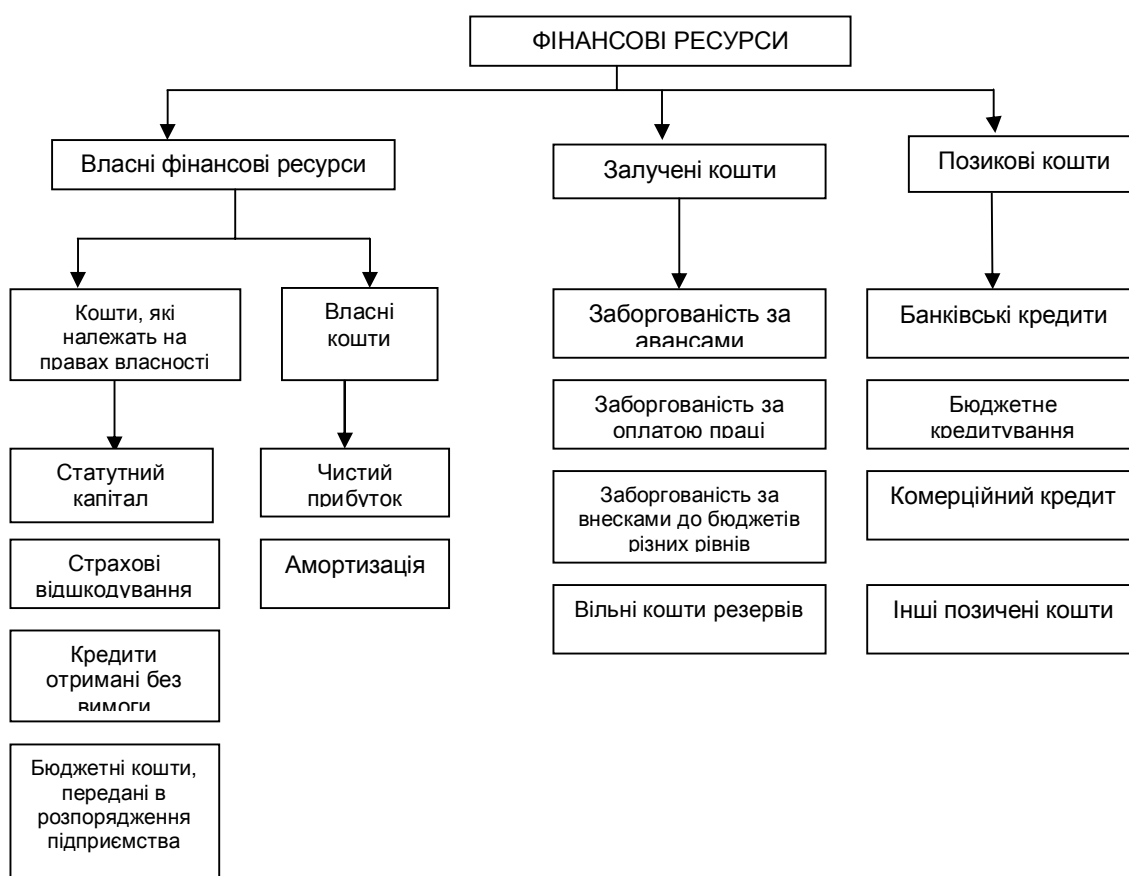

Рис. 1 Склад фінансових ресурсів підприємства

визначений термін, за плату й на умовах повернення. Формуються вони в основному за рахунок коротко- і довгострокових кредитів банків.

Всі види перерахованих джерел беруть участь як у формуванні активів підприємства, так і в здійсненні його виробничо-господарської діяльності з метою отримання прибутку.

Тривалий час у вітчизняній практиці фінансові служби не мали самостійного значення, їх робота зводилась до обслуговування розрахунків з використанням чітко визначених форм, створенню

елементарних фінансових планів і звітів, що не мали реальних наслідків. Реальні наслідки мала тільки робота бухгалтерії, тобто було доцільно об'єднувати фінансову роботу з бухгалтерською в рамках однієї служби – бухгалтерії.

Така практика організації фінансової роботи існувала та й існує в переважній більшості українських підприємств. Але керівникові підприємства варто прийняти до уваги те, що одночасно бути хорошим бухгалтером і фінансистом не можливо.

Головне у роботі бухгалтера – здатність уважно розібратися в первинних документах і у відповідності з вимогами точно відобразити їх в бухгалтерських реєстрах.

Зовсім інше вимагається від фінансового менеджера. Робота фінансиста пов'язана з прийняттям рішень в умовах невизначеності, що потребує "гнучкості" розуму, це повинна бути натура творча, здатна ризикувати і оцінювати ступінь ризику, сприймати нове в мінливому зовнішньому середовищі.

Сьогодні підприємства, при організації фінансової роботи, зіштовхуються з великими труднощами. Досвід успішно працюючих підприємств показав, що найкоротший шлях вирішення цієї проблеми знаходиться в руках керівника підприємства. Сьогодні визнання отримали два підходи до реорганізації фінансової служби:

- якщо керівник – професійний фінансист, він сам координує реорганізацію фінансової служби. Це оптимальний варіант, але в вітчизняній практиці це скоріше виключення, ніж правило;
- керівник, що розуміє задачі і функції сучасної фінансової служби підприємства, але не будучи професійним фінансистом, не знаючи всіх тонкощів цієї професії, залучає сторонню організацію для постановки і втілення на практиці необхідної моделі організації фінансової роботи.

Незалежно від обраного підходу до реорганізації фінансової служби, підприємство прагне до створення деякої стандартної моделі організації,

адекватної ринковим умовам. Принципова схема цієї моделі показана на рис. 2.

В умовах ринкової економіки фінансовий менеджер стає однією з ключових фігур на підприємстві. Він відповідальний за постановку проблем фінансового характеру, аналіз доцільності використання того чи іншого способу їх вирішення. Однак якщо поставлена проблема має суттєве значення для підприємства, то він може бути лише радником вищого управлінського персоналу.

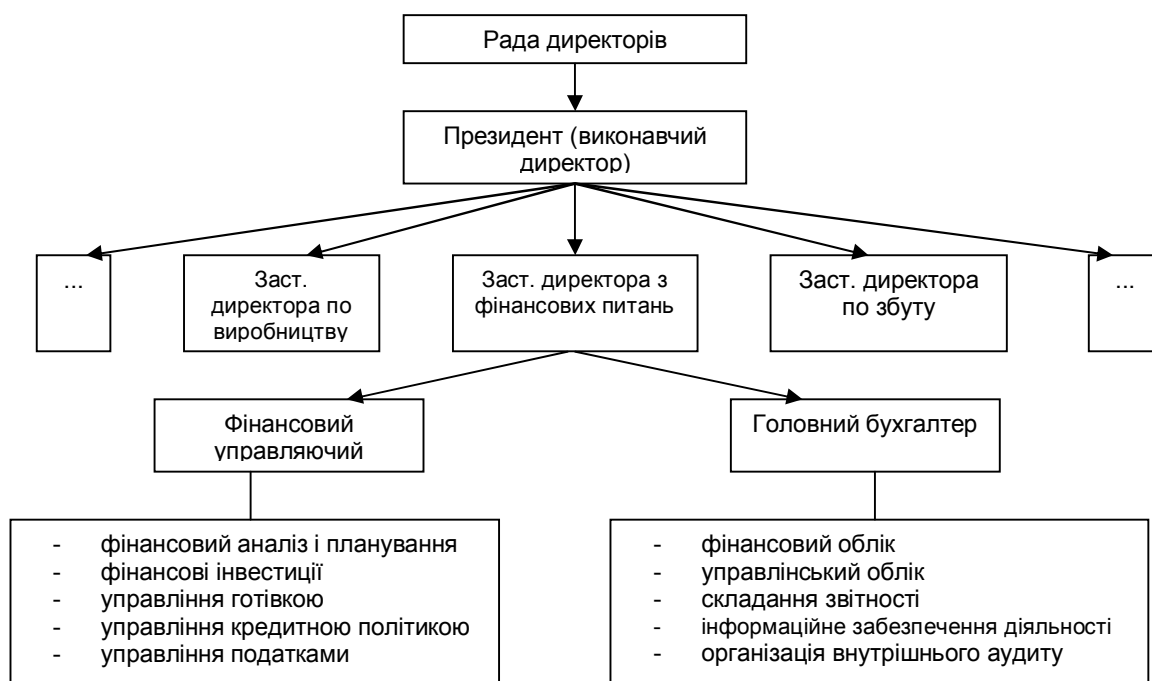

Рис.2 Організаційна структура управління фінансовими ресурсами підприємства

Для того щоб активно впливати на процес господарської діяльності підприємства, фінансові служби повинні володіти достовірною і повною інформацією, що збирається і обробляється на виробництві із застосуванням певних технологій, тобто формується у рамках єдиного господарського обліку [3].

Основні показники, які характеризують залишки грошових коштів, розміщення і використання їх, фінансовий стан підприємства на кінець звітного періоду, а також розрахунки з робітниками і службовцями, іншими банківськими і кредитними установами тощо відображаються у

балансі і його додатках. Також джерелами інформації для прийняття управлінських рішень є й інші форми фінансової звітності.

Фінансовий менеджер, щоб забезпечити виконання покладених на нього завдань, має володіти певним масивом інформації про фінансові ресурси підприємства, значна частина якої відображається у фінансовій звітності, зокрема у звіті про фінансові результати.

Найінформативнішими на думку Ю.В. Лукіної є показники оборотності товарних запасів, дебіторської заборгованості і кредиторської заборгованості [1].

Ці показники зібрані у тривалості фінансового циклу. Під фінансовим циклом прийнято розуміти період, який починається з моментальної оплати постачальникам за матеріали (погашення кредиторської заборгованості) і закінчується у момент отримання грошей від покупців за відвантажену продукцію (погашення дебіторської заборгованості). Середнє значення тривалості фінансового циклу розраховується як сума періоду обороту (погашення) дебіторської заборгованості і товарно-матеріальних запасів за винятком періоду обороту (виплати) кредиторської заборгованості.

По суті цього фінансового показника виявляється, що чим вище значення фінансового циклу, тим більша потреба підприємства у грошових ресурсах для придбання обігових коштів.

Важливою характеристикою ефективності діяльності підприємства є показник рентабельності у своєму зіставленні характеристик рентабельності активів і власного капіталу.

Ефективність фінансового важеля має місце у випадках, коли підприємство залучало позикові фінансові ресурси. Цей ефект є позитивним, тобто відображає інтереси власників компанії, якщо рентабельність власного капіталу вища від рентабельності активів. А якщо ні, то такий ефект негативний, що є наслідком високої ціни позикових фінансових ресурсів залучених компанією.

Нині стає все більша необхідність застосовувати комп'ютерні системи і технології, які спрощують роботу фінансових служб та переводять їх в автоматичний режим. Розвиток підприємств, світова глобалізація економіки, жорстка конкуренція та зростаючі вимоги замовників, перехід до розрахунків в режимі он-лайн роблять все більш складним контроль за фінансовими ресурсами підприємства та змушують керівників брати на озброєння сучасні ефективні методи фінансового менеджменту. Реалізація таких методів неможлива без високотехнологічного програмного бізнес-рішення, здатного швидко і безболісно адаптуватися до ринкового середовища, що змінюється, рости і розвиватися разом з компанією, сприяти підвищенню її прибутковості.

Зарубіжні операційні системи та технології бюджетування на підприємствах ще в кінці минулого століття набули свого гучного розвитку [4;5].

Microsoft Business Solutions є підрозділом корпорації Microsoft, і пропонує широкий спектр бізнес-додатків для компаній малого і середнього бізнесу. За допомогою даного продукту можна автоматизувати наскрізні бізнес-процеси в галузі фінансів, дистрибуції, електронній комерції, обслуговування і підтримки клієнтів, управління проектами. Рішення Microsoft Dynamics NAV, що на українському ринку представляє корпорація "Атлас", дозволяють українським компаніям оптимізувати і більш ефективно розвивати свої відносини з клієнтами, партнерами, постачальниками і співробітниками.

Ще одним світовим лідером являється Bottomline Technologies, що є розробником технологій і програмного забезпечення управління фінансовими ресурсами (FRM). Всебічний комплект Bottomline FRM дозволяє підприємцям і фінансовим установам ефективно управляти в Web- середовищі фінансовими трансакціями, переміщенням активів і взаємовідносинами з партнерами.

Компанія Bottomline Technologies та корпорація Unisys, яка працює більш ніж з 2200 міжнародними фінансовими інститутами, заключили договір про маркетинг продукту SmARt Cash. SmARt Cash дозволяє виключити ручну обробку фінансових даних, пов'язаних з прийомом грошей, знижує навантаження персоналу і зменшує ймовірність виникнення помилок.

На даному ринку вдало працює корпорація Epicor Software Corporation та багато інших.

Далеко не завжди продукти цих компаній підходять для малого та середнього бізнесу по своїй ємкості та вартості (від 20 000 до 700 000 USD). Здебільшого вони розраховані на великі корпорації зі значними грошовими потоками. Для задоволення ж потреб інших споживачів працюють українські та російські розробники систем планування та управління фінансовими ресурсами. Російські програмісти вдало розробляють дані продукти та на крок опереджають вітчизняних фахівців. Інтерес до їх продуктів щорічно зростає, а ціна є доступною і залежить від функціональності і призначення даних систем (від 300 до 10 000 USD) [6].

Коротка характеристика російських продуктів, які підходять і для українських підприємств та досить широко використовуються ними (табл.).

Характеристика програмних продуктів для управління фінансовими ресурсами підприємства

Продукт	Компанія-розробник	Клас	Мінімальна вартість ліцензії USD
BPlan	ITeam	Настільний, максимальна адаптивність, дешевий	1020
Красный Директор	БМикро	Настільний, мінімальна адаптивність, дешевий	330
BusinessBuilder PlanDesigner	СофтПром	Локальний, максимальна адаптивність, середня вартість	9900
Инталев: Управление финансами	Инталев	Локальний, мінімальна адаптивність, середня вартість	500
Инталев: Бюджетное управление	Инталев	Локальний, мінімальна адаптивність, середня вартість	960

Инталев: Корпоративные финансы	Инталев	Локальний, середня адаптивність, середня вартість	1200
Контур Корпорация. Бюджет	Intersoft Lab	Розподільний, максимальна адаптивність, середня вартість	3840
КИС:Бюджетирование	Компьютерные Информационные Системы	Локальний, мінімальна адаптивність, дешевий	980

Вибір системи автоматизації управління фінансовими ресурсами в першу чергу залежить від розміру підприємства, необхідного масштабу і адаптивності системи, а також коштів, які компанія планує витратити на даний продукт. Розвиток підприємства і вдосконалення процесу управління з часом призводять до збільшення чисельності працюючих, об'єма та складності інформації. Як наслідок вимоги до програми збільшуються. Тому треба мати на увазі що строк "життя" даних програм обмежується 3-5 роками, а потім програму необхідно вдосконалювати.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене можна зробити висновок про наступне:

1. Адміністрація підприємства повинна обрати оптимальний варіант організації фінансової служби в залежності від виду діяльності, розміру підприємства та функцій, які будуть покладені на неї. Самостійність даного підрозділу дозволить ширше поглянути на проблему управління фінансовими ресурсами.

2. Можливість отримувати повний масив інформації про фінансову звітність, дозволить менеджеру обрати оптимальні показники, що характеризуватимуть фінансовий стан підприємства.

3. При необхідності звертатися до сучасних систем управління підприємством, що значно полегшать роботу фінансового відділу та зроблять автоматизованим процес управління.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Лукіна Ю.В.* Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства // *Фінанси України.* - №3. – 2006.

2. Теорія фінансів: Навчальний посібник / За загальною ред. О.Д. Василюка. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – С. 164-168.

3. Буряк П.Ю. Формування і надання інформації про фінансові ресурси підприємства // Фінанси України. - №10. – 2006.

4. Сайт корпорації "Атлас" www.atlas.ua

5. Б. Жданов. Новые решения для систем управления // Корпоративные системы. - №6. – 2005.

6. Г. Земитан. Обзор российских систем бюджетирования // Финансовый директор. - №11. - 2003.

Здана до редколегії 06.02.07